

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ І ФОНДОВОГО РИНКУ

В більшості країн з розвинутою ринковою економікою поступово зникає різниця між комерційними та інвестиційними банками, ринками облігацій та кредитів, депозитами та купівлею векселів. В умовах глобалізації фінансових ринків чітко виявляється тенденція до створення в окремих країнах універсальних фінансових систем, які поєднують в собі і комерційні, і інвестиційні, і страхові функції.

Новий етап розвитку фондового ринку, який відбувся наприкінці 1990-х рр., пов'язаний з «революцією», яку здійснили фондові інтернет-брокери. Згідно з дослідженнями світової Асоціації індустрії цінних паперів у 1998 р. 10 % всіх інвесторів здійснювали угоди з цінними паперами за допомогою Інтернету, в 1999 р. їх кількість зросла до 18 %, тобто майже вдвічі. Б. Гейтс взагалі назвав сучасні банки «динозаврами», оскільки «розвиток технологій дозволить значно знизити витрати, що знищить банки в тому вигляді, в якому вони є зараз».

Згідно з теорією трансакційних витрат Р. Коуза, природу банків та інших фінансових інститутів можна пояснити мінімізацією трансакційних витрат на фінансовому ринку. Автоматизація та комп'ютеризація фінансових ринків, розвиток міжнародного законодавства в сфері фінансових операцій призвели до різкого скорочення трансакційних витрат, що обумовило зміну акцентів в відносинах між банками і фондовим ринком.

В цих умовах значно зростає роль саме фондових ринків в економічній системі і їхнього впливу на розвиток виробничого сектору, який стає дедалі чутливішим до потрясінь на ринках цінних паперів і валюти. Сек'юритизація фінансових операцій стає однією з основних тенденцій розвитку світового фінансового ринку.

Цей процес можна також прослідити за допомогою аналізу показника співвідношення міжнародних операцій з акціями та облігаціями до ВВП тієї чи іншої країни. Так, якщо в 1975 р. це співвідношення в постіндустріальних країнах складало максимум 5 %, то до кінця 1988 р. воно збільшилось до 800 %. В кінці 90-х років ХХ-го століття майже 70 % працюючих громадян США спрямовували свої накопичення не на банківські рахунки, а в ін-

вестиційні фонди, які вкладали ці кошти в цінні папери на фондовому ринку.

Банківська система уже починає пристосовуватися до нових умов конкурентного середовища: в США доля цінних паперів в банківських пасивах за останні 20 років ХХ-го століття зросла з 24 до 40 %, у Франції — відповідно з 45 до 70 %. Причому мова йде про цінні папери, які вільно обертаються на ринку. Згідно даних Банку міжнародних розрахунків, сумарний обсяг емісії власних цінних паперів банків, які знаходяться в обігу по всьому світу, досяг до кінця 2000 р. 2,4 трлн дол.

Фондовий ринок, як найдинамічніша частина фінансового ринку починає визначати якість розподілу ресурсів у всій економічній системі. Очевидною стає тенденція до зміни структури ринка фінансових інструментів на користь інструментів реального сектора — корпоративних цінних паперів та їх похідних. За десятиліття з 1979 по 1989 роки провідні світові індекси акцій зросли в 10 разів. На протязі 1990—2000 рр. щорічний приріст операцій на світовому валютному ринку виріс в 2 рази (з 880 млрд до 1900 млрд дол.), на ринку облігацій — в 5 разів (з 190 млрд до 950 млрд дол.) і на ринку акцій — в 20 разів (з 40 млрд до 800 млрд дол.). Як наслідок загальносвітової тенденції, в Європі на зміну домінування інвестицій в державні цінні папери та корпоративні облігації приходять вкладення в корпоративні акції. Наприклад, у Німеччині за три останні роки минулого століття кількість інвесторів, які вклали свої кошти в акції корпорацій, збільшилась з 8,2 млн до 11,3 млн осіб, що становить 18 % дорослого населення країни. За прогнозом фахівців американського банку JP Morgan, на початку ХХІ-го століття ця тенденція буде поширюватись: в 2004 р. загальна сума вкладень в облігації не перевищуватиме трильйон євро, в той час як вкладення в акції досягнуть величини 6,3 трлн євро.

Банківський сектор в значній мірі починає поступатись фондовому ринку в ролі перерозподілу фінансових ресурсів. За даними «Файненшл таймс» (14.03.2000 р.), в 1999 р. банківські кредити склали усього 25 % коштів, які залучили до своєї діяльності виробничий сектор та уряди у всьому світі.

Зросла взаємозалежність між фондовим та реальним сектором економіки. Для підприємств, які тільки створюються, емісія цінних паперів стала основним засобом мобілізації необхідних фінансових коштів. Подальше удосконалення механізмів фондового ринку дозволило все в більшій мірі забезпечувати перерозподіл коштів на користь більш прибуткових і перспективних

компаній, що призвело до позитивних структурних зрушень. У другій половині 90-х років в США 60 % всього об'єму щорічних інвестицій в економіку (приблизно 450 млрд дол.) призначались для компаній, пов'язаних з інформаційними технологіями. Ринкова капіталізація компаній, які займаються високими технологіями, на кінець 1999 р. перевищувала 2,7 трлн дол.

Фондовий ринок перетворюється на дієвий каталізатор науково-технічного прогресу в реальному секторі, забезпечуючи зростання продуктивності праці. Аналіз структури інвестиційної активності за останнє десятиліття ХХ-го століття свідчить про те, що найбільшим попитом на фондовому ринку користувались акції компаній, що пов'язані з інтернет-технологіями, розробкою сучасних засобів комунікації, програмного забезпечення, а також компанії таких напрямків як біотехнологія, роботобудування, фармацевтика, генна інженерія тощо.

О. М. Покойова

Київський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ БАНКІВСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ

В умовах досить нестабільного та проблематичного економічного розвитку України актуальною стала зміна пріоритетів і в стратегії розвитку сфери банківської діяльності. Специфічною особливістю банківських установ є виключно важливе значення людських ресурсів для їх успішного функціонування. Можна навести багато прикладів банкрутства банків, що володіли значними фінансовими ресурсами, і навпаки, прикладів стрімкого розвитку невеликих банків. Визначальним фактором їх злетів та падінь були банківські працівники.

Ефективність роботи персоналу, як відомо, залежить від його вмотивованості. Мотивація — це той ключовий фактор, який визначає, як саме, з якими результатами будуть працювати люди. На сьогодні є очевидним необхідність формування в умовах вітчизняної економіки нової мотиваційної моделі, яка допоможе формувати потребу в ефективній праці.

Характерною особливістю більшості українських банків у сьогоднішніх умовах є обмеженість, а часто і відсутність сучасної системи мотивації високоефективної праці. Більшість банків-